

Jméno a příjmení: Klára Kolomazníková

škola: Gymnázium, Olomouc, Čajkovského 9

Čajkovského 68/9

779 00 Olomouc

ročník: 6.D

Jak finančně (ne)gramotné je Česko?

Stejně tak, jako je v málo rozvinutých zemích problémem negramotnost ve svém původním mínění, tedy neschopnost číst a psát, země západního světa už řeší problémy z vyšší příčky a na té se nachází finanční gramotnost, tedy schopnost správně zacházet s penězi.

Ve srovnání s ostatními zeměmi se dají pozorovat dva jevy. Prvním z nich je, že čeští studenti ve finanční gramotnosti většinu zemí předčí. Druhým, avšak více zneklidňujícím, je fakt, že u dospělé populace je tomu přesně naopak.

V polovině roku 2014 zveřejnila česká školní inspekce výsledky mezinárodního šetření PISA, ve kterých se ukázalo, že se naši studenti dostali mezi sedm nejlépe hodnocených zemí a nechali tak za sebou také například státy jako USA či Francie. Naopak lepší výsledky měla například Austrálie či Belgie. Celkem se průzkumu zúčastnilo osmnáct vyspělých zemí, přičemž v České republice bylo testováno zhruba 1200 žáků. *„Testové úlohy reflektovaly situace běžného života, směřovaly k efektivnímu rozhodování o běžných finančních záležitostech a ke schopnosti základních ekonomických úvah,“* popsal testy ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal.

Pokud se ale v situacích běžného života spojených s financemi úspěšně orientují studenti, kteří je znají spíše z teorie, a tudíž by pro ně mělo být těžší je pochopit, jak je možné, že dospělí občané u obdobného testování naprosto selhali? Podle mezinárodní studie ING pojišťovny má 80% Čechů pouze základní nebo velmi špatné znalosti, co se financí týče, umístili se tedy třetí od konce, za nimi už se nachází pouze Mexiko a Slovensko (s alarmujícími 88%). Průzkum dále ukazuje, že úroky si nezvládne správně spočítat ani polovina obyvatelstva a jedna čtvrtina si ani nevede domácí rozpočet a i pokud si jej vedou, 33% ho stejně nedodrží. Jiný výzkum ING ale naštěstí ukazuje, že přinejmenším v šetření na tom nejsou Češi tak špatně a průměrná domácnost má finanční rezervu na tři měsíce a jedenáct dní, přičemž toto číslo každým rokem roste.

To ovšem neznamená, že by Češi nebyli zadlužení. Podle České národní banky nyní celkový dluh domácností i firem přesahuje 1,2 bilionu korun. Jde ale převážně o dluhy z hypoték, tedy relativně „bezpečné“, i tak je ovšem finanční situace spousty lidí téměř neúnosná a jen během minulého roku bylo na majetek fyzických osob vyhlášeno 878 496 exekucí a k 1. 1. 2015 se k bydlišti na radnici přihlásilo 375 198 lidí (hlavně v Jihomoravském, Středočeském a Moravskoslezském kraji), neboť se tak snaží zásahům exekutorů vyhnout.

Je tedy nasnadě hledat řešení. Začneme-li postupně, dostanou se první na řadu děti. Výzkum provedený ve třinácti evropských zemích ukazuje, že lidé, kteří v dětství dostávali kapesné, umí v dospělosti s penězi daleko lépe hospodařit. Dítě si získá lepší představu o hodnotě peněz a také se naučí účelněji rozvrhnout své výdaje a příjmy. Například pravidelně spoří 55% respondentů, kteří v mládí dostávali kapesné, zatímco z těch, kteří jej nedostávali, spoří pouze 45%.

Ve školách je potom důležitá výuka sociálních věd, mezi které právě ekonomie spadá. „*Česká republika patří mezi první země na světě, které připravily koncepci finančního vzdělávání na celonárodní úrovni a zahrnuly do ní vzdělávání k finanční gramotnosti přímo ve školách,*“ vysvětluje ministr školství Marcel Chládek. Nemělo by ale zůstat pouze u povinné výuky. Žáci by měli být podněcováni k účasti na přednáškách nebo participaci v debatních soutěžích a klubech, jež prohlubují znalosti v různých oblastech života, ekonomie nevyjímaje.

V reálném životě je pak důležité všechny takto získané informace a zkušenosti uvést do praxe. Mezi největší problémy se řadí neschopnost správně si spočítat úvěry a leasingy, zbytečné půjčky, špatné a nedostatečné zjišťování informací a lhostejnost vůči domácímu rozpočtu, tím pádem nemají lidé o vlastních penězích téměř žádný přehled.

Přitom řešení často nejsou až tak složitá. Domácí rozpočet se učí sepisovat už děti na základní škole a i když jde o něco naprosto triviálního, pomůže člověku zjistit, odkud peníze přicházejí, kam a v jakém množství odcházejí a kolik jich pak zbude, případně co se s těmito zbytky děje. Můžeme si také všimnout zbytečných výdajů, ty zredukovat a hlavně nám domácí rozpočet pomůže si vše naplánovat, aby nás nemohly náhlé výkyvy příliš vykoletit. Jeho sestavení není těžké a pro laiky je na internetu k sehnání velké množství návodů nebo dokonce šablon. Pak už jen zbývá se svého rozpočtu držet.

Co se úvěrů a leasingů týče, lidé by si měli hlavně uvědomit, že ne vždy ta nabídka, která vypadá na první pohled nejvýhodněji, nejvýhodnější opravdu je, že nízká suma za měsíc

nemusí znamenat nízkou sumu ve finále a že každá banka o sobě bude tvrdit, že právě její nabídka je ta nejlepší. Opět pomůže jen zainvestovat trochu času a všechny nabídky si zvážit, pročíst si informace, sečíst poplatky a vypočítat úvěry, byť za pomoci úrokové (případně leasingové) kalkulačky a taky zvážit, zdali budeme schopni splácet.

Možná by se to mohlo zdát zbytečné, je ale také nutno podotknout, že je důležité si promyslet, jestli půjčku opravdu potřebujeme. Půjčky na auto nebo hypotéky se řadí mezi méně nebezpečná zadlužení a navíc dobře opodstatněná s relativně nízkými úroky (okolo 3%) zatímco trend půjček na vánoční dárky, dovolenou nebo novou televizi, nepřináší nic dobrého a úroky se již pohybují okolo desíti procent. Podle statistik si to ovšem lidé začali uvědomovat a jejich počet už klesá. Kdyby se tyto rady měly shrnout do jedné věty, zněly by takto: „ Pokud to opravdu potřebuješ, zjišťuj. Pokud nepotřebuješ, nepůjčuj si.“

Co ale může člověk dělat, pokud už se do tísnivé situace dostal? Ne každý ví, že má díky úpadkovému právu možnost vyhlásit tzv. osobní bankrot, tedy požádat o oddlužení. Tohle řešení se nabízí těm, kteří mají více než jednoho věřitele, jsou více než třicet dnů v prodlení po splatnosti se svými peněžitými závazky a nejsou schopni je plnit. Také se nesmí jednat o podnikatele. Dlužník pak nemusí okamžitě splatit celý závazek, má ale povinnost věřiteli splatit nejméně 30% přihlášených pohledávek. Nevýhodou je to, že je buďto dlužníkovy odebrán veškerý majetek nebo přijde o téměř veškeré své příjmy v období pěti let, i tak je ale oddlužení pravděpodobně nejlepší možností, která se člověku v krachu nabízí, i zde je ovšem nutno zjistit si informace týkající se konkrétního případu, protože se kolem oddlužení hromadí různé mýty a ty by mohly kdekoho nemile překvapit.

Ne vždy je ale chyba na straně lidí. Za jejich neinformovanost může z velké části prudký marketingový a technologický vývoj a také stát. Ten (na rozdíl od jiných evropských zemí) neposkytuje dlužníkům téměř žádnou ochranu například v podobě limitu navýšení dluhu, přičemž se i z pár stovek korun mohou vyklubat tisíce. A to nejen díky úrokům, ale následně i odměnám pro advokáta, režijním paušálům, odměnám exekutora. I dluh, který tedy původně činil pouhých sto korun, se tak navýší o více než 14 000 Kč. V této situaci už toho dlužník příliš nenadělá, v případě, že je na něm vymáháno více pohledávek, má ovšem alespoň možnost je sloučit, což náklady mírně sníží.

Jednodušší by ale bylo se do tak krajních situací vůbec nedostávat a pohyby svých financí si hlídat už od začátku. Tento fakt bohužel stále spousta Čechů neví nebo vytrvale ignoruje a můžeme se jen snažit, aby se situace v budoucnu zlepšila.

Zdroje:

<http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/cesti-zaci-jsou-ve-financni-gramotnosti-nadprumerni>

<http://www.ingbank.cz/svet-sporeni/clanky/prumerna-ceska-domacnost-ma-financni-rezervu-dobu-3-mesicu-11-dnu.html>

<http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/zadluzeni-domacnosti-i-firem-roste-banky-bojuji-o-zdrave-dluzniky-1097309>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/305926-lidi-s-bydlistem-na-radnici-pribyva-exekutor-tam-na-ne-nedosahne/>

<http://www.novinky.cz/finance/318743-financni-gramotnost-cechu-je-mizerna-hur-dopadli-jen-mexicane-a-slovaci.html>

<http://www.denik.cz/ekonomika/financni-gramotnost-nadale-pokulhava-20150324.html>

<http://www.ingbank.cz/svet-sporeni/clanky/davate-detem-kapesne-jako-dospeli-budou-umet-lepe-nakladat-penezi.html>

<http://www.kurzy.cz/cnb/ekonomika/celkove-zadluzeni-domacnosti-v-mil-kc/>

http://www.muj-bankrot.cz/podminky_osobniho_bankrotu/

<http://www.epravo.cz/top/clanky/myty-a-fakta-o-oddluzeni-osobnim-bankrotu-spotrebitelskem-upadku-52883.html>

<http://www.csob.cz/cz/csob/Urokov%C3%A9-sazby/Stranky/Urokov%C3%A9-sazby-hypotecnich-uveru.aspx>

<http://www.csob.cz/cz/lide/Pujcky-a-uvery/Stranky/CSOB-Pujcka-na-cokoliv.aspx>

<http://www.penize.cz/exekuce/54331-o-kolik-se-prodrazi-maly-dluh-vymahany-soudem-a-exekuci>